

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 47. årgang Nr. 3/2013

*Verner friluftsområder
Protest mot hogst
Sommerens sykkelritt*

Østmarka i fare til tross for markaloven

Av Johan Ellingsen

Den 1. september 2009 ble den lenge etterlengtede markaloven vedtatt i Stortinget, og vi som i årevis har jobbet for å beskytte Østmarka mot ulike trusler som for eksempel boligbygging, veier, kraftlinjer, skyte- og golfbaner pustet lettet ut. Vi trodde endelig at vi kunne senke skuldrene og rette blikket mot andre og mer hyggelige utfordringer, som for eksempel å få flere til å nyte dette flotte natur- og friluftsområde.

Fire år er gått siden loven ble vedtatt, og det kan være greit å stoppe opp et øyeblikk. Det vi kanskje overså i 2009, da selve Marka-grensa fikk et bedre vern, var at Markas innhold ikke var tilstrekkelig sikret. Riktignok har vi gjennom markaloven fått en del retningslinjer for alt fra husbygging til anleggelse av stier og løyper inne i Marka – men det som kanskje påvirker landskapet mest, skogbruket, var ikke inntatt i loven. Dette var nødvendig for i det hele tatt å få loven vedtatt med en rødgrønn regjering der Sp ikke var synlig begeistret for restriksjoner på skogbruket, eller loven i det hele tatt.

Helt siden markaloven ble vedtatt i Stortinget, har vi blitt lovet en revisjon av markaforskriften som regulerer skogbruket i Oslomarka. Dette er en forskrift som er hjemlet i skogloven, som forvaltes av Landbruks- og matdepartementet. Med Sp-stats-

råder som landbruksministre skjønner vi hvorfor det fortsatt etter fire år ikke er kommet noen markaforskrift.

Flere hendelser de siste årene gir oss alvorlig grunn til å frykte for Østmarkas innhold, selv med en markalov:

Oppføring av beredskapsmaster for nød-etatene med tilhørende strømtilførsel gjøres uten at det arrangeres høringsrunder. Nedgraving av strømkabel til Mønekollen er gjennomført med sprenging og mye graving.

Vi vil helst se på idretten som en alliert bruker av Østmarka, men en sterk økning i terrengsykkelritt har skjærpet frontene. Østmarkas Venner har turt å stå fram og løfte diskusjonen om regulering av terrengsykling og da særlig terrengsykkelritt i Østmarka. Hverken kommunene, fylkesmannen, grunneiere eller tunge markaorganisasjoner våger i særlig grad å ta tak i disse utfordringene, og vi frykter en rasering av gamle stier og ferdselsårer i vårt verdifulle friluftsområde.

I sommer har vi hatt en særdeles uønsket hogst utført på oppdrag av Bymiljøetaten (BYM) i Oslo kommune blant annet i området ved Søndre Dal. Et svært populært friluftsområde, med flere stier, gapahuger og bål- og leirplasser for barnehager, er blitt utsatt for tynning/gjennomhogst med store sporskader etter tunge maskiner uten at

publikum en gang er informert om inngrepet på forhånd. Vi forstår veldig godt beboernes reaksjon når store hogstmaskiner spiser seg innover et turområde i det som BYM selv har karakterisert som et viktig nærskogsområde. Til tross for våre gjentatte forsøk med å komme etaten i tale for å få stoppet eller begrenset hogsten, ble den dessverre tilsynelatende gjennomført som planlagt.

Så om noen tror at presset på Østmarkas innhold er blitt mindre etter innføring av markaloven, må de dessverre tro om igjen. En ting er at vi må bedrive voksenopplæring for å få de ansvarlige til å følge det vedtatte lovverket, en annen ting er at presset på Østmarkas innhold øker stadig vekk i omfang og fra uventet hold. Så her må vi nok fortsatt stå på og kanskje bli tøffere i klypa.

Slik ser det ut etter sommerens hogst som har foregått fra Skyttenbrua og sydover på vestsiden av Sør-Elvåga. Foto: Terje Dietrichson

Lederen har ordet:

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Styret i Østmarkas Venner 2013–2014

Ansvarlig utgiver: Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand, 1112 Oslo
I redaksjonen:
Helga Gunnarsdottir (redaktør)
Bjarne Røsjo

Forsidebilde: Hauktjern som nå er vernet!
Foto: Espen Bratlie
Grafisk design, repro og trykking: 07 Media – 07.no
Opplag: 4 500
Frist for stoff til neste nr. er 1. november 2013

Leder: Johan Ellingsen 90 92 15 68

Sigmund Hågvar 91 71 45 10
Wenche Fuglstad 97 54 36 13
Ingunn Lian Nylund 94 98 20 06
Varamedlemmer: Bjarne Røsjo 90 84 59 97

Nestleder: Helga Gunnarsdóttir 95 99 23 49

Arne Kvalheim 90 03 33 40
Inger Tangen 41 25 66 47
Arild Rambøl 90 07 81 09

Medlemsarkiv: Monica Hoel 97 64 05 84 **Regnskap:** Kristin Ohnstad 93 40 66 71
E-post til styret og ansatte: fornavn@ostmarkasvenner.no

Ulv i Østmarka

Fylkesmannen i Oslo/Akershus, Østmarkas Venner, Enebakk og Rælingen kommuner inviterer til:

Informasjonsmøte på Flateby samfunnshus
torsdag 31. oktober kl 19.00

Forsker Petter Wabakken holder foredrag om ulv i Østmarka
Det blir rikelig anledning til spørsmål og dialog med landets fremste ulveforskere

Alle er hjertelig velkomne!

NYTT fra styret!

- Arbeidet med å opprette Østmarka nasjonalpark møtte motbør fra fire randkommuner tidligere i år, men styret i Østmarkas Venner har fortsatt stor tro på at vi vil lykkes. Det er en stor inspirasjon at det på rekordtid er opprettet en ny nasjonalpark i Vestfold.
- Østmarkas Venner er representert i en arbeidsgruppe i Oslo og Omland Friluftsråd, som har tatt for seg utfordringer knyttet til terrengsykling i Marka. I gruppa sitter representanter for friluftsansjonene og sykkel-sporten. Meningen er å finne fram til omforente tiltak som kan dempe konfliktene og finne løsninger som alle kan leve med.
- Den 19. august deltok ØV på en nærmiljøkonferanse på Ellingsrud om ulempene med stor trailerparkering ved P-plassen på Ellingsrud inn til Mariholtet
- Akershus Venstres Miljøpris 2013 ble tildelt Østmarkas Venner for arbeidet med å opprette en nasjonalpark i Østmarka. Styret vedtok å la prisen, litografiet «Innpå Finnskogen» fra 1986 av Reidar Fritsvold, henge på et godt synlig sted på Vangen. Bestyrer Roy takket hjertelig for dette!
- Prosjektgruppa for Sarabråten, som ØV deltar i, jobber for å informere mer om historien rundt Sarabråten. Gruppa fikk i vår tildelt kr. 80.000 av Sparebankstiftelsen. Pengene er brukt til en stor informasjonstavle, som nå står plassert ved siden av ruinene på Sarabråten. Vi takker for velvillig hjelp fra Bymiljøetaten, som stilte mannsterkt opp for å sette den på plass.
- Østmarkas Venner har utarbeidet ny vervebrosjyre, nå også med omtale av nasjonalparkforslaget.
- Vi har også fått nye buffer med teksten «Ja til nasjonalpark i Østmarka», med bilde av en tiur som Sverre M. Fjelstad har tatt.
- Vårturen for barn med Sigmund Hågvær som utmerket «naturonkel» tiltrakk seg som vanlig store mengder vann – og seks tøffe jenter som trosset store nedbørmengder.

Minst to ulvevalper i Østmarka

Nå er det endelig bekreftet. Fenrik og Frøya fikk valper i våres. Et viltkamera har tatt bilde av to valper i Østmarka. Det er første gang på over 100 år at det fødes ulvevalper i Østmarka.

Oslo-folk som bor nær Østmarka ønsker ulvene som har etablert seg i området

velkommen. I Enebakk og Rælingen på den andre siden av marka er meningene mer delte. Det viser en ny undersøkelse som er gjennomført av Norsk institutt for naturforskning (NINA). Du kan lese mer om ulvene på våre nettsider www.ostmrkasvenner.no

PÅ TIDE: Live Danielsen mener det er på tide og in i tiden, å sette på dagsorden at opplevelsen av natur er vesentlig. Foto: Steinar Saghaug.

Spinneren: Naturbasert spenning framfor høy fart

– I Spinneren-området skal vi ikke tilrettelegge for høy fart, men prioritere den naturbaserte spenningen framfor den utstyrsbaserte, sier Live Danielsen i Statens Naturoppsyn til Østlandets Blad.

Østmarkas Venner foreslo i 2011 at områdene Spinneren og Hauktjern i Østmarka skal vernes etter eventyrskogparagrafen i Markaloven. Etter grundig behandling og høring har Fylkesmannen nå oversendt sin tilråding til Miljøverndepartementet for vedtak.

Østlandets Blad (ØB) har vært på tur i Spinneren-området med rådgiver Live Dani-

elsen i Statens Naturoppsyn (SNO), og artikkelen gir leserne et godt innsyn i grunnen til at dette er et område som fortjener vern.

Å verne friluftsområder er nytt og skiller seg fra det tradisjonelle barskogvernet, som skal sikre biologisk mangfold. Her er formålet å bevare naturopplevelsene i områder som «på grunn av opplevelsesverdier har særskilte

kvaliteter for friluftslivet». – Jammen på tide virkelig å legge vekt på opplevelsene vi mennesker får ute i naturen, sier Live til ØB.

Helsebringende natur

– Naturopplevelse er et begrep det er utfordrende å sette verdi på, fordi natur oppleves forskjellig fra person til person. Men det skjer noe i kroppen som er helsebringende. Det er noe ved det urørte i naturen som bringer oss tilbake i menneskelig balanse, sier Live til ØBs journalist Vivi Rian.

ØB skriver også at det er det enkle friluftslivet som skal prioriteres i Spinneren-området. Her skal ikke bygges eller hugges. Men skjøtsel til gagn for naturopplevelser er greit.

– Tendensen til nå er at friluftsområder tilrettelegges for å få folk ut. Eksempler er skiløyper for skøyting og brede stier for syklistene. Gode tiltak, men for andre typer naturopplevelser er det viktig at noen områder bevares urørt. Det skal være rom for

Sverre M. Fjelstad på Dølerud som ligger i Spinneren friluftsområde. Foto: Cathrine Søberg

å gå sakte og stille, komme tett på dyrelivet, følge naturens gang, eller ha en reflekterende stund. Her skal vi ikke tilrettelegge for høy fart, men prioritere den naturbaserte spenningen fremfor den utstyrsbaserte, sier Live Danielsen til ØB.

Hele ØB-artikkelen kan leses på ØVs nettsider.

Jubler for vern i Østmarka

Like før bladet gikk i trykken fikk vi en hyggelig nyhet. Regjeringen verner de to friluftsområdene; Hauktjern og Spinneren som ble fremmet av Østmarkas Venner i 2011.

– Vi er svært glade for at vi har fått gjennomslag for vern av disse to områdene som er så viktige for naturopplevelse og det enkle friluftslivet. I disse områdene vil stillheten råde og skogen få utvikle seg fritt. Vi slipper kamper mot hjulspor og hogstmaskiner, sier styreleder i Østmarkas Venner Johan Ellingsen med sommerens hogst ved Søndre Dal friskt i minne.

Hauktjern friluftsområde (se forsidebildet) er på 3,7 km². Det omfatter nå store deler av Lutvann, Søndre Puttjern, Kroktjern, Hauktjern, Sarabråten, Lutdalen, samt nordre del av Nøkle vann til og med Korketrekkeren.

Hele 3,5 km² i området Sølvdøbla, Dølerud, Spinneren, Svartdalen blir vernet. Etter anmodning fra ØV er området også utvidet østover til Torsmosen, Tretjerna og Torsnabben og videre til den idylliske Nordre Svanefoss.

Vi kommer tilbake til nærmere omtale i neste utgave av Nytt fra Østmarka.

Hyllest til Østmarka i jubileumsåret 2016

av Cathrine Søberg

Det er en av disse sjeldne, inntrykksomme dagene da det er storslått fullmåne, dobbel fargesterk regnbue og et gyllent sensommerlys på Rustadsaga. Alt dette på denne magiske dagen 21. august.

Multikunstneren Ketil Bjørnstad og leder i Østmarkas Venner, Johan Ellingsen, er sammen med undertegnede samlet for å planlegge, og lage en skisse for 50-årsjubileet til Østmarkas Venner i 2016. Det er begeistringen og kjærligheten til naturen og Østmarka som er drivkraften for å hylle Østmarka. Vi vil også manifestere hva Osloomarka betyr for Oslos befolkning og de nærliggende områdene/kommunene. Hovedtema for jubileumsåret vil være å slå et slag for det enkle friluftslivet, synliggjøre kjærligheten til naturen, og skape økt bevissthet om de verdiene og kvalitetene Østmarka representerer.

Ketil Bjørnstad vil med sitt store nettverk av kulturpersonligheter være en sentral aktør i jubileumsfeiringen, og han ser med glede og glød fram til videre planlegging og gjennomføring. Jubileumsfeiringen vil bli en hyllest til den storslåtte, ville og uberørte naturen, det varierte skogsbildet, skogens hemmeligheter, den levende stillheten, skjønnheten, dyrenes nærvær, fuglenes magi, blomstenes prakt, trærnes kraft og alt det Østmarka rommer av magi og mystikk. Gled dere til en storslagen og mangfoldig feiring i takknemlighet til naturen og Østmarka!

Multikunstneren Ketil Bjørnstad og leder i Østmarkas Venner, Johan Ellingsen, planlegger ØVs 50-årsjubileum på Rustadsaga.

ØV protesterer på hogst i hundremeterskogen

Av Johan Ellingsen

Midt i sommerferien fikk Østmarkas Venner meldinger om at det pågikk hogst i et område vest for lysløypa mellom Grønmo og Skullerudstua. Bymiljøetaten har selv utpekt dette som et viktig nærrområde, og etter ØVs mening burde det aldri vært hogd i denne idylliske «hundremeterskogen».

Reaksjonene vi fikk gikk særlig på at det ble hogd i det mye brukte og svært populære nærskogområdet Dalsåsen, like inntil bebyggelsen på Søndre Dal. Her var det et yndet utfartssted for barnehagene i området, med bålplasser, stier på kryss og tvers, og tett med sitteplasser for daglige små turer i nærskogen. Hogsten kom helt uventet på brukerne, som plutselig opplevde å se sitt turområde totalt forandret etter å ha kommet hjem fra

ferie. Flere reagerte med å sende sinte e-poster til Bymiljøetaten.

Hogsten fortsatte

ØV-styret tok umiddelbart kontakt med skogetaten med krav om en befarings, for å diskutere berettigelsen av hogsten og om mulig få den stoppet. Det viste seg at det var snakk om en forskriftsmessig innmeldt tynningshogst utført av Skogavdelingen i

ØV reagerer skarpt på hogsten i «hundremeterskogen» ved Søndre Dal. «Hundremeterskog» er en betegnelse på små idylliske friområder, gjerne mye brukt av barn. Foto: Sigmund Hågvar og Johan Ellingsen

Bymiljøetaten, med et innleid hogstlag fra Hadeland med to store skogsmaskiner.

Dessverre lyktes vi ikke med å få de rette personer i tale, og hogsten fortsatte til den formelt ble avsluttet, sannsynligvis etter planen. Vi reagerte særlig på følgende kritiske sider ved hogsten:

- Det var ingen informasjon til publikum om den planlagte hogsten
- Et område med marginale tømmerkvanta er gjennomhogd og tynnet
- Fra å være et område med mange tette snar og kratt med godt skjul for viltet, er det nå helt åpent med lite skjul.
- Det er brukt store skogsmaskiner og et innleid hogstlag med sannsynligvis liten erfaring fra hogst i friluftsområder

- Til tross for en meget tørr sommer, er det mye sporskader etter kjøring i stier og over leirplasser
- Om det skulle vært hogd i området, burde hogsten skjedd på vinteren med frost og tele
- Hogst av denne type setter hele skogbruksnæringen i vanry og gir lite forståelse for berettigelsen av å høste skogressurser

Brøt egne retningslinjer

Det vi synes er ekstra frustrerende, er at det er hogd i et område etaten selv har pekt ut som et viktig nærskogområde, og som i følge deres egne retningslinjer skulle drives med spesielle krav til informasjon og hensyntagen. I etatens egen liste over hva folk ønsker i en slik skog, finner vi momenter som natur-

Om kommunal miljøvandalisme

Av Torunn Borgen Gård

Dette innlegget munner ut i et spørsmål til byens miljøbyråd, men først litt kontekst.

Som så mange andre innbyggere i dette landet, ja tusenvis, sverger jeg til å bruke naturen til fysisk aktivitet, rekreasjon og inspirasjon. Dette er en øvelse jeg har holdt på med siden jeg vokste opp på Lambertseter i sekstiåra, og det har virkelig gitt meg mange fine stunder og opplevelser. Alene, sammen med venner eller familie, eller på tur med hundene mine. Og det fine med det: flere tusen fra samme område har hatt de samme mulighetene: Gå på tur i Østmarka! Min familie var i tillegg så heldig å få tildelt tomt av Oslo kommune i midten av åttiåra, og vår tomt ble nærmeste nabo til Østmarka: Markagrensa ligger rett bak husveggen vår. Vi føler oss veldig privilegerte. Sammen med alle andre i området.

Fra mitt stuevindu kan jeg se grupper av barnehagebarn med små sekker gå i flokk og følge innover i skogen. Skoleklasser med kart og kompass fra skoler i omliggende bydeler på vei til orienteringsdag, ungdom som skal overnatte under åpen himmel eller i ei granhytte, familier med barn og barnebarn på skogstur for å plukke bær og sopp, folk som er ute for å løpe eller gå en tur, med eller uten hunder, deltakere i Ola Dilt, syklistene som liker terrengets utfordringer, speidere som skal ligge over på hytta som ligger i området, og ryttere fra de mange stallene i området.

Denne delen av Østmarka, som strekker seg fra Skullerudstua til Grønmo, avgrenset av

bebyggelsen Dal/Brenna i vest og lysløypa i øst, har en skjemmende kraftgate som deler det i to. Men områdene på hver side er en flott skog, med variert vegetasjon, med mye bær og sopp, med mange flotte stier og et flott turområde. Det er dit alle de som passerer mitt vindu har tenkt seg. Til et område der vi i Norges største «idrettsgruppe» har utøvet vår sport alene eller sammen med andre i årevis. Helt til denne sommeren.

Store deler av området ser nå ut som en krigssone. Dype hjulspor etter Skogvesenets gigantmaskiner har knust all vegetasjon. Små trær er jevnet med jorden, maurtuer høvlet ned, stiene er ødelagt av rester etter trær. Hjulsporene lager store sår og krater der det tidligere var stier, lyng, bekkedar. Tilbake ligger hauger med kvister, stammer, røtter, stiene er ødelagt og området skjemmes av «halve trær» som er satt igjen: halve furuer uten greiner!! Skogen her, som brukte å være en naturperle til glede for alle oss som ferdes i området, har blitt en stygg og utilgjengelig slagmark.

Det er da merkelig at Oslo kommune skal vandalisere nærområdene i Østmarka (ca. 200 meter i luftlinje fra bebyggelsen), når de har så store områder å forsyne seg med tømmer av. Og, om det likevel skulle være så dårlig stelt at de trenger disse kronene: Hva med den verdien skogen hadde som

Eksempel på hogst og hjulspor i hundremeterskogen ved Søndre Dal. Foto: Johan Ellingsen

preg, forutsigbarhet og lite endringer, trygghet gjennom sikt og struktur, og medvirkning ved inngrep. Konklusjonen burde vært at dette området, som fyller alle disse kriteriene, skulle aldri i verden vært hogd! Etter vår mening må disse idylliske og barnekjære «hundremeterskogene», som best kan betegnes som parker, unntas fra all hogst. Det kan være at intensjonen om å skape et mer åpent landskapsbilde med store gjen-satte trær egentlig var god, men her er det «knust mange egg for å lage litt omelett».

Området betraktes i dag av de som før brukte området mye, som mer eller mindre ødelagt. Selv om det er gjort en god innsats for å rydde opp og fjerne hjulspor, ligger det store kvisthauger igjen og flere store trær som ikke er kvistet opp.

Østmarkas Venner finner det sterkt beklagelig at det hogges i slike nærskogområder og vil for fremtiden gå sterkt i mot planer om tilsvarende hogster.

Kjøreskader ved Søndre Dal. Foto: Sigmund Hågvar

rekreasjonsområde for innbyggerne i området? Det har de elegant oversett.

Heldigvis har jeg innsett at dette trolig skyldes dårlig økonomi i kommunen, og muligens manglende vilje til å satse på masseidretten (som turgåere/orientering og terrensløpere/sykkel og heste-ryttere må sies å være en del av). Jammen bra at dette kom til syne for meg før avstemminga i dag: Denne kommunen har ikke råd til et OL-arrangement når de må ta ut skogen for å klare utgiftene, og bryr seg lite om at brukerne må finne seg andre områder å gå på tur i (dit de kanskje må kjøre med bil eller buss). Da kan de vel heller ikke påberope seg en interesse for masseidretten eller miljøet.

Jeg mener og tror at utendørsaktiviteter som er gratis og miljøvennlig bør være førsteprioritet, spesielt i byområder der skole/yrkesliv mer enn andre steder foregår innendørs.

Vi må la de nære Østmarka og Nordmarka-områdene være forbeholdt Oslos naturelskende innbyggere, så får skogsdrift foregå enten på andre steder, eller på en måte som ikke vandaliserer skogen og gjør den utilgjengelig etterpå. Jeg har vært på tur og sett omfanget av ødeleggelsene til skogsarbeidernes maskiner. TRIST. Slikt burde ikke kunne skje. Stillheten er påfallende, ingen fuglesang, ingen rådyr eller harer å se. Skogen kommer til å vokse opp, dyra vender tilbake, men hjulsporene er dype og vil forbli der, stiene vil gro igjen. Det er som å miste en god venn ... skogen vår ... og etter min mening: helt unødvendig..

Og så til spørsmålet: Hva driver egentlig miljøbyråden fra miljøpartiet Venstre (det liker de jo å kalle seg) i Oslo med? Jeg lurur veldig.

Torunn Borgen Gård,

På vegne av alle som trives i Østmarkas nærområder

PS. Hva blir det neste? Tømmerhogst i Oslo-parkene? På Ekeberg? Langs Karl Johan?

ETTERORD:

Jeg leste i Nordstrands Blad at det finnes en ryddegruppe som kaller seg ØX, og som består av pensjonerte og pasjonerte Østmarka-venner. Disse jobber med å rydde stier og løyper. Min bønn til Skiforeningen (som visstnok er deres oppdragsgiver) er at de sender dem til dette hogstfeltet, så vi igjen kan benytte området til turgåing og friluftsliv.

På forhånd takk!

Fjelstaddammen er grumsete og utilgjengelig for mennesker, men et amazonsk eldorado for andre skapninger. Foto: Bjarne Røsjø

– Sett deg stille ned, og naturen kommer til deg

Av Bjarne Røsjø

– *Du trenger ikke reise verden rundt for å få store naturopplevelser. Det er utrolig hva du kan oppleve bare ved å gå noen hundre meter fra Rustadsaga eller Skullerudstua, sier Frank Alm Haugen.*

– Se der: En buorm! Et flott eksemplar! jubler Frank Alm Haugen. Intervjueren ser bare en hale som forsvinner i lyngen, men Haugen rekker å konstatere at det er en påfallende mørk hunn. Haugen ser nemlig mer enn de fleste, enten fordi han har skarper

øyne, eller fordi han har lært seg å bruke dem bedre.

Frank Alm Haugen jobber profesjonelt med taksering av kunst og antikviteter, men på fritiden går han gjerne tur i Østmarka. Det

Storsalamander er en av artene du kan finne ved Fjellstaddammen, hvis du bruker øynene.
Foto: Frank Alm Haugen

gjorde han også en mørk og varm augustkveld i fjor, som alltid med kameraet klart og sansene skjerpet. Turen gikk innover på skogsveien fra Skullerudstua, og etter noen hundre meters vandring kom Haugen til bunnen av Fjellstadbakken. Her var det slåmbakke fra 1972 til 1990, men det eneste som nå er igjen er en nedslitt varmetue, og en kunstig anlagt dam som visstnok skulle skaffe vann til snøkanonene. Dammen har ikke noe offisielt navn, men la oss kalle den for Fjellstaddammen.

Ideelt for salamandere

Haugen stoppet opp noen minutter ved Fjellstaddammen, og da slo det ham: Dette må være et ideelt sted for salamandere! Her har vi en fin og grumsete dam, og den henger sammen med et myrdrag, som igjen har forbindelse noen hundre meter bort til en annen dam hvor det allerede er funnet

salamandere. I krattet bortenfor dammen fant Haugen gamle stubber av den sorten salamandere liker å gjemme seg i om vinteren, og i myrdraget fant han blader av nettopp den sorten som de pleier å legge egg i.

Det var bare én ting å gjøre, og Haugen gjorde det: Han tok fram lommelykta og begynte å granske dammen. Da tok det ikke lang tid før han hadde funnet både storsalamander og småsalamander, og nå er de rødlistede artene i Fjellstaddammen behørig registrert på Miljøstatus-kartet.

– Det er veldig fint for salamandere å ha flere «bosteder» som henger sammen, sånn som her, for da kan de flytte til et annet sted hvis det første blir ødelagt. Håpet er nå at Fjellstaddammen skal bli bedre beskyttet enn den har vært hittil, for det skal ikke mye til

før dammen blir ødelagt av grøfting eller andre inngrep, advarer Haugen.

Oslos Amazonas

Området rundt dammen er så yrende fullt av liv at Haugen kaller det for «Oslo Amazonas». Navnet kom til ham en kveld han var her og hørte svartspettens høylytte og jungelaktige skrik, det som i gamle dager varslet uvær og kunne lokke folk så langt inn i skogen at de gikk seg vill. Svartspetten ble også kalt for gjertrudsfuglen, etter et gammelt katolsk eventyr. Men Haugen går seg ikke vill, for han kjenner Østmarka som sin egen bukseleomme.

Frank Alm Haugen har brukt mye av det siste året til å utforske Oslos Amazonas i detalj, og han blir mer og mer sikker på at området bærer hedersbetegnelsen med rette. I området rundt Fjellstaddammen kan du nemlig finne både storsalamander, småsalamander, hoggorm, stålorm, firfisle, grønnspekk, svartspett, flaggspett, flaggermus, og ekorn. Grevlingen og pinnsvinet trives også her inne.

– Jeg ser vel rådyr en gang i uken ved Fjellstad. Elg er det også her. Og så er det frosker og padder, øyenstikkere, vann-nymfer, og sommerfugler. Bakenfor Fjellstad, den gamle husmannsplassen hvor naturfotografen Sverre M. Fjellstads bestefar ble født, har jeg sett mange spennende snyltevepser og biller. Her har jeg også funnet den største buormen jeg noen sinne har sett! Og en gang fant jeg til og med en buorm og to voksne stålormer som varmet seg i det samme hullet i barken på ei bjørk. Like ved siden av der vi så en buorm i dag, forteller Haugen.

Buormen liker å varme seg i et hull i barken på ei bjørk ved siden av Fjellstaddammen. En gang fant Alm Haugen til og med en buorm og to voksne stålormer som varmet seg samtidig i det samme hullet. Foto: Frank Alm Haugen

Inspirert av Sverre M. Fjellstad

Frank Alm Haugen forteller med en smittende naturglede du må være en stein for ikke å bli påvirket av. Det var nettopp Sverre M. Fjellstad som vekket interessen for alvor, forteller han.

– Vi bodde i Herregårdsveien på Ljan da jeg var liten, bare 100 meter fra skogen og Ljanselva. Det er vel ingen som kan fortelle om naturen slik som Fjellstad gjorde, og det var veldig inspirerende at han fortalte om mange av de samme dyrene jeg kunne oppleve i min egen skog. Han sa blant annet én ting som jeg alltid har vært inspirert av siden: Det er bare å sette seg ned i skogen, og så kan du vente og se hva som kommer forbi. Det finnes liv overalt, hvis du bare har evnen til å slippe av å ta det med ro.

To terrengsyklister halser forbi, mens Haugen speider utover Fjellstaddammen. – Det

– Er det denne myrredderkoppen jeg leter etter? undrer Frank Alm Haugen. Dagen etter kom svaret: Nei, dette var en nokså vanlig edderkopp – men likevel et flott eksemplar. Foto: Bjarne Røsjø

er sikkert fint å sykle i skogen, men du opplever vel mer av naturen hvis du setter deg ned en stund, kommenterer han.

Vant med å bruke øynene

Frank Alm Haugen er ikke bare en svoren Østmarka-venn; han er også et etablert navn blant kjennere av kunst og antikviteter. Han har nemlig en egen evne til å finne skjulte skatter der også. Én gang fant han, under gjennomgangen av et dødsbo, et julekort tegnet og signert av selveste Edvard Munch. Under gjennomgangen av et annet bo, etter en tidligere landssvik-etterforsker, kom han over ukjente avhørsreferater signert av blant

annet landssvikerne Vidkun Quisling, Sverre Riisnæs og Albert Hagelin. Han har mange sånne historier.

– Jeg har en kollega som har kommentert at jeg gjør omtrent den samme jobben, enten jeg takserer et dødsbo eller finner nye arter i naturen. Det handler jo om å SE tingene! Det er kjekt å være i stand til å komme inn i en ukjent leilighet og se at akkurat *det* maleriet, og *den* sølvskjeen er verdifull. Det er nok det samme jeg gjør i naturen, ja, sier Haugen.

– Er det noe du ikke har sett i Østmarka ennå?

– Jeg har en liten drøm, og det er å finne slettsnok. Slettsnoken er en varmekjær art som lever i Norge langs kysten fra svenskegrensa til Jæren, og det er ennå ikke gjort sikre påvisninger av slettsnok i Oslo. Den finnes i Bærum, og nå håper jeg å finne den i nærheten av Fjellstaddammen. Da blir nemlig «Oslos Amazonas» enda mer verneverdig, svarer Haugen.

– Og så har jeg tenkt å lete etter en spesiell og sjelden myrredderkopp i sommer. Se der – der har vi en som likner! Haugen har plutselig et lite oppbevaringsglass i hånden, og fanger en liten og nokså uanselig edderkopp med samme fingerferdighet som om han skulle være tryllekunstner. – Denne må jeg studere i mikroskop. Kanskje det er den jeg leter etter? undres Frank Alm Haugen.

Frank Alm Haugen er i det hele tatt full av lovord om Østmarka. – Her kan du få mange flotte naturopplevelser, og det er attpåtil helt gratis! I tillegg er marka godt tilrettelagt for mange brukergrupper. Hit inn til Fjellstaddammen er det for eksempel helt greit å komme med rullestol, avslutter han.

Tor Holtan-Hartwig

Tor fikk hjertestans på tur i sitt kjære Valdresfjell 5. juli 2013, 85 år gammel. Med et tempo og begeistring som enhver kunne ønske seg, arbeidet Tor for Oslos blågrønne miljø. Hans hode var konstant fylt av gode ideer som ofte førte til handling. Tors iherdige innsats for bekker og vann er mye av årsaken til at Oslo kommune har fremhevet det blågrønne miljøet i så stor grad de senere årene. Tor var blant de få som gjennomførte og satte ut i livet det han brant mest for.

Vi var så heldige at vi var med da Tor høsten 1990 tok initiativet til å starte Miljøprosjekt Ljanselva. Resultatet er en elv hvor både miljø og kultur er blitt tatt vare på. Skolene langs vassdraget har også adoptert hver sin del, slik at nye generasjoner etterhvert tar over. Elvearbeidet ved Ljanselva utviklet seg videre til å bli en paraplyorganisasjon for Oslos 10 elvegruppe, som arbeider for at byens

vassdrag skal være friske og rene, åpne og tilgjengelige for befolkningen; Oslo Elveforum.

Tor var en sann læremester på alle vis. En så klok, varm og samtidig sterk leder skal man lete lenge etter. Tålmodighet, men samtidig en sterk pådriverevne, var et særmerke for ham. Tor så muligheter i alle situasjoner. Ingen kunne på en mer stillfarende, men også sjeldent kraftfull måte gi uttrykk for sine mål som Tor. Målene ble allikevel alltid nådd gjennom samarbeid og forståelse. Han hadde en stor respekt for prosesser og at ting tok sin tid. Han arbeidet som en elv, som fylte landskapet ut fra mulighetene i omgivelsene. Om han ble stoppet, så fant han nye veier – som rennende vann.

Tors hensikt var alltid naturens og menneskets felles behov. Hans egen person sto aldri i fokus. Som den store lærermesteren og inspirasjonkilden han var for oss alle, er han dypt savnet.

*På vegne av Miljøprosjekt Ljanselva
Trine Johnsen og
Ida Elisabeth Nagell Hvoslef (foto)*

Styret i Østmarkas Venner minnes Tor Holtan-Hartwig i takknemlighet og gir kr 1000 i minnegave til Miljøprosjekt Ljanselva.

Gras treng slått, og slått treng folk

Tekst og foto: Bjarne Røsjø

Småbruket Bøvelstad i Østmarka er restaurert og reddet fra forfallet, men både huset og tomte må stelles. Vandrere ved Børtervann kan glede seg over en nyslått eng og en fagmessig utført hesje ved Bøvelstad, etter det sjette slåttetreffet i regi av Østmarkas Venner.

Bøvelstad er et av de få gjenværende og ganske intakte småbrukene sentralt beliggende midt i Østmarka. På 1950-tallet, etter at de siste fastboende fant tilværelsen her inne for slitsom, ble gårdsdriften lagt ned og plassen fraflyttet. Så overtok skogen, og busk og kratt vokste raskt, så du snart ikke lenger kunne se ned til Børtervann.

Takket være speidere fra Lambertseter og Friluftsetaten i Oslo kommune ble plassen

likevel ikke glemt, og i 2007 begynte arbeidet med å sette plassen i stand og rydde vekk skogen. Så kom Østmarkas Venner inn i bildet og deltok i det videre arbeidet med å redde plassen, blant annet ved å arrangere årlige slåttetreff.

– Det heter i ei gammel vise at folk treng hus, og hus treng folk. Sånn er det med Bøvelstad også. Dessuten trenger enga å bli slått, og til slått trengs det folk med ljå, sier

Deler av hesjegjengen foran sitt årlige mesterverk. Myggnettene kom godt med, forresten. Fra venstre: Linn, Marianne, Merete, Johan, Turid, Arild, Ulf, Bjørg og Morten.

Johan Ellingsen, styreleder i Østmarkas Venner.

Populær markahytte

Bøvelstad leies i dag ut av Oslo kommune til Den norske Turistforening Oslo og omegn, som markahytte med 18 sengeplasser. Småbruket er blitt et veldig populært markatilbud med gode turmuligheter i Østmarka naturreservat og bading og fiske i Børtervann. Landskapet rundt plassen skjottes av en kulturlandskapsgruppe i Østmarkas Venner, som rydder gjengrodd innmark for trær og kratt og legger til rette for beiting med innleide sauer.

Den siste helgen i juni arrangerte Østmarkas Venner slåttetreff på Bøvelstad for sjet

gang. De ca. 20 deltakerne fikk en enkel innføring i oppsetting av ljå, slåtteteknikk og hesjing av ljåslåtten. Et fast innslag under slåttetreffet er den tradisjonelle slåttegrøten, som serveres lørdag ettermiddag.

På søndag var det omvisning i Østmarka naturreservat, hvor slåttegjengen kunne velge mellom en kort tur på fire timer og en lengre tur på seks-sju timer. Turdeltakerne gikk i følge i ulendt og vilt terreng via Bøvelstadsvarthjern og Deliseterkoia til Søndre Kytetjern, men der skiltes lagenes stier. Østmarkakjenneren Lise Henriksen tok med seg langtraverne over stikk og berg og Tonekollen, mens Johan Ellingsen navigerte tilbake til Bøvelstad som om han skulle vært en lommekjent elg.

Delte meninger om sykkel-sommeren i Østmarka

Tekst og foto: Bjarne Røsjo

Sommeren 2013 har det vært arrangert flere terrengsykkelritt i Østmarka. De to største var Terrengsykkelrittet 2013 og Østmarkrittet 2013, som ifølge arrangørene var svært vellykket. Østmarkas Venner har medlemmer som ikke er like fornøyd.

«Gjengrodde stier får nytt liv i Østmarka. Entusiastiske syklistene står bak en storstilt dugnad, men lover at utbedringen vil komme *alle* Markas brukere til gode». Slik begynte et panegyrisk innslag på NRK Østlandssendingen 30. april i år. NRKs medarbeidere hadde vært ute i Østmarka og lagd reportasje i forkant av Terrengsykkelrittet 2013, som skulle gå av stabelen 20. mai med utgangspunkt i Haraløkka på Bøler.

«Også turgåere blir mer fornøyd»

NRK lot entusiastiske stisyklistere fortelle om hvordan de hadde fraktet nesten fem tonn med byggematerialer inn i Marka, med hjelp av Oslo kommune, for blant annet å bygge 20 splitter nye klopper i skogen innenfor Rustadsaga. Det ble hevdet at «eksisterende klopper og stier får nytt liv», og syklistenes talsmenn mente at arbeidene ville gjøre marka mer framkommelig både for syklistene og fotgjengere. «Ikke bare vi som syklistere, men også turgåere blir mer fornøyd med Marka», sa en av syklistene.

Terrengsykkelrittets arrangører, sykkelklubben IF Frøy og tidsskriftet Terrengsykkel.no, var strålende fornøyd med at rittet var utsolgt allerede en måned før rittdatoen. Det var satt et tak på 800 deltakere, som fikk

anledning til å boltre seg på traseer som brakte dem rundt Nøkle vann, over Slettfjell og så langt sør som til Rundvann. Deretter gikk ferden nordover igjen til Haraløkka.

Terrengsykkelrittet hadde tidligere år også gått over Gardfangåsen øst for Elvåga, men arrangørene skriver nå på sine nettsider at deler av den løypa er blitt «nokså slitt på en del steder», og at det derfor kunne være greit å la den delen «hvile» noen år. Terrengsykkelrittet ble arrangert første gang i 2008, så denne slitasjen har oppstått i løpet av fem år.

Østmarkrittet: Over 1000 deltakere

Østmarkrittet 2013 gikk av stabelen 30. juni, og med over 1000 deltakere var dette rittet enda større enn Terrengsykkelrittet. Østmarkrittet hadde start- og målområde i Rådhusparken ved Metro senteret på Lørenskog, og deltakerne tilbakela opptil 55 km gjennom «de nærmest uberørte skogsområdene i Lørenskog og over til de mer kjente områdene innenfor Oslos grenser», for å bruke arrangørens egne ord. Deltakerne passerte Losby Gods og syklet videre sørover forbi Drettvann via Stokkholtmyra, over Kavlebrumyra, 17. mai plassen, Skråbakkhullet mot Elvåga og Skyttenbrua, før de satte kurs-

Østmarkrittets trase forbi Slettfjell: Her har mange syklistere under trening brutt NOTS' stivettregel nr 8: «Bær sykkelene gjennom myrområder slik at det ikke dannes dype spor». Bildet er tatt to uker før selve rittet.

en mot Ødegården. Deretter fulgte de grusveien langs Nøkle vann mot Mariholtet, før de vendte tilbake til Lørenskog.

Arrangørene mener selv at Østmarkrittet ble en ubetinget suksess, blant annet fordi det ikke hadde oppstått vesentlige konflikter mellom fotgjengere og syklistere. Det hører med til historien at Østmarkas Venner høsten 2012 hadde innvendinger mot hele traséen fra Stokkholtmyra til Skytten og anmodet kommunene om å finne en annen trasé for rittet. Vi mente også at traséen måtte behandles etter blant annet markaloven og reagerte på at arrangørene hadde anlagt deler av traséen og lagt ut materialene før de hadde fått formell tillatelse. Fylkesmannen i Oslo

og Akershus slo fast at flere av tiltakene (klopping av myrer) var søknadspliktig etter markaloven og at kommunen måtte behandle saken en gang til. Men på det tidspunktet (våren 2013) var tiltaket allerede nesten fullført og kommunen glattet over sin saksbehandling med å kreve ny søknad av tiltak som allerede var gjort.

Ikke alle er like fornøyd

Østmarkas Venner har mange medlemmer som ikke kjenner seg igjen i at klopping og terrengsykling gjør Marka mer framkommelig også for fotgjengere. ØV har isteden fått mange tilbakemeldinger fra medlemmer som mener at sykkelrittene harver og opp og ødelegger de gamle og kjære stiene. Andre har

Oslo kommune og arrangørene fraktet nesten fem tonn materialer inn i Østmarka før Terrensykkelrittet 2013. Materialene ble blant annet brukt til å legge en ny sykkelklopp ovenpå en av ØX sine klopper som var helt utmerket fra et vandrersynspunkt.

Oslo og Omland Friluftsråd har nedsatt en arbeidsgruppe som vurderer sykling i Marka. Her er arbeidsgruppa på befarig innenfor Skullerudstua, for å se på skader etter terrensykling.

reagert på at syklistene legger nye og visuelt skjemmende klopper rett over eksisterende klopper som var helt utmerket for fotgjengere, men som ikke passet syklistene fordi bordene var smale og var lagt i lengderetningen.

Det beskrives også som et problem at enkelte syklistene kommer i svært høy hastighet under trening, selv på ulendte stier, slik at vandrere må redde seg unna som best de kan. Norsk organisasjon for terrensykling (NOTS) har for øvrig lagd ti stivettregler som er helt utmerkede – man skal for eksempel bære sykkel gjennom myrområder, slik at det ikke dannes dype spor – men det er fortsatt for mange syklistene som synder mot disse reglene.

Østmarka later til å være mer brukt til terrensykkelritt enn Oslomarka for øvrig, blant annet fordi Løvenskiold nekter ritt på sine eiendommer i Nordmarka. Også i andre

skogsområder er det innført restriksjoner på terrensykling. Med hjemmel i Friluftslovens paragraf 2 ble det for mange år siden vedtatt forbud mot terrensykling i indre deler av Drammensmarka, og dette blir i stor grad respektert. Det samme har Bergen kommune gjort i deler av sine populære friluftsområder.

Naturopplevelser forutsetter natur

Østmarkas Venner advarer nå mot en utvikling hvor terrensykkelritt kan bli arrangert på stadig nye traseer gjennom Østmarka. Terrensykkelrittet har for eksempel nå brukt så mange ulike traseer at vandrere som vil komme seg fra Rustadsaga eller Skullerudstua til Mariholtet, må være svært godt kjent hvis de ikke skal gå i alle fall deler av strekningen på (blå)stier som er nedslitt og kloppet på en måte som forstyrrer den enkle naturopplevelsen.

– Vi har kommet til et punkt hvor det er

nødvendig at myndighetene, det vil si kommune og fylkesmann, må inn og trekke opp forskrifter og retningslinjer for bærekraftig og hensynsfull bruk av marka i henhold til lovverket. Vi ønsker at marka skal vare i hundrevis av år, og da må alle opptre med varsomhet. Naturopplevelser forutsetter at det finnes noenlunde uberørt natur, og dagens bruk er ikke bærekraftig. Hvis vi skal unngå at Østmarka gradvis blir forandret fra et rikt skogsområde til noe som likner mer på en treningsarena, er det nødvendig med reguleringer som gjør det mulig å ta vare på dette enestående friluftsområdet vårt, sier Østmarkas Venners leder, Johan Ellingsen.

Gjør deg opp din egen mening

NRK Østlandssendingens innslag 30. april nevnte også at det lenge har vært konflikt mellom syklistene og gående i Marka, «... og til tross for idealisme og dugnad fra syklistene,

lever striden i beste velgående». Det er med andre ord åpenbart at terrensyklistene og vandrere ser helt ulikt på virkeligheten. Hvis du lurer på hvordan (blå)stier ser ut etter at 800 til 1000 terrensyklistene har konkurrert på dem, kan du gjerne ta en tur i Marka og se med dine egne øyne. Vi vil også legge ut bilder på våre nettsider. Østmarkas Venner er takknemlig for tilbakemeldinger fra medlemmene i denne saken. I dette bladet trykker vi innspill fra både medlemmer og andre brukere av Østmarka.

Terrensykkelrittets og Østmarksrittets traseer i 2013 er tilgjengelig på disse to nettadressene:

http://terrensykkelrittet.no/TSR13_loypekart.pdf

<http://www.ostmarkrittet.no/index.php/loype-info/loype-55-km>.

Trist gjensyn med Østmarka

Av Torstein Hervland

Takk for et godt blad. I siste nummer vekket fotografiet fra Nordre Skytten spesielle minner.

Jeg er glad for at synspunkter om måten marka brukes på kommer tydelig frem. Beskrivelsen av de smale stienes betydning for naturopplevelsen og omtalen av problemene med terrengsykling var gode. Jeg er helt skremt av hvordan næringsinteresser fyrer opp under bruken av naturen som arena. Trolig burde terrengsykling kommet inn i samme lov som motorisert ferdsel i naturen. Det er ikke bare motorstøy som sjenerer. Det burde vært forbud mot alle slags tekniske hjelpemidler til bruk i naturen for fritidsaktiviteter. Jeg har prøvd å uttrykke noen synspunkter på denne

En gang en idyllisk sti over Gardfangåsen.
Foto: Bjarne Røsjo

vinklingen og håper at de kan få plass i bladet.

For meg var Østmarka naturparadis i ungdomsårene med sin varierte natur, mange vann, enkle stier og stillhet. Når jeg nå besøker kjente trakter i marka etter å ha bodd i mange tiår i lang avstand, blir jeg meget deprimert ved å se hvordan terrengsykling har tatt over fotstiene. Freden er borte, stiene er i stor utstrekning ødelagt av sykkelspor. Av mange syklistene en møter får en vite at de har sine rettigheter iflg. friluftslvsloven og at vi som ferdes med støvler må vike plass.

Sykkellopporganisasjoner oppfordrer utøverne til å vise hensyn, men det er bare «søndagskoleprat» som det er beleilig å henvise til ved diskusjoner. I virkelighetens verden er mange av syklistene bare opptatt av rekorder og bruker terrenget som arena. De har skylapper og enser ikke annet enn egne konkurranseinteresser.

Sportslige aktiviteter i naturen er ikke uten videre naturopplevelse, det er først og fremst opplevelse av egne prestasjoner i utendørs omgivelser. Bruk av tekniske hjelpemidler i naturen gir ikke naturopplevelse, men mestringsglede. Dette er to vesentlig ulike opplevelser og begge er viktige, men den ene må ikke få ødelegge for den andre.

Det er nødvendig å begrense bruk av tekniske hjelpemidler for friluftsliv til enkelte

Sti ved Haraløkkå etter sykkelritt i mai.
Foto: Ida Elisabeth Hvoslef

områder for ikke å besudle all natur så vi tilsatt ikke kan få oppleve hva Skaperverket egentlig er. Naturen mister sin egenverdi hvis vi sprer tekniske innretninger over alt.

Naturen lider på bekostning av at noen vil dyrke egeninteresser uten at det blir tatt hensyn til andre mennesker i dag, og våre etterkommere på sikt. Respekt for Skaperverket burde være tilstrekkelig som uskrevet lov, men må nok suppleres med skrevne lover som en påminnelse for mange. Det er ikke bare nasjonalparkene som trenger beskyttelse.

Opplevelse av stillhet og fravær av det som omgir oss til daglig i vår urbane hverdag er et stort behov for mange. Friluftsliv må baseres på ferdsel til fots og på ski uten bruk av tekniske innretninger.

Hjulspor etter traktor eller ATV? Nei her har det gått et sykkelritt. Foto: Ida Elisabeth Hvoslef

Skiforeningen har foreslått at syklistene bør spre seg på flest mulige stier for å redusere slitasjen på terrenget der det er mange som sykler. (Aftenposten 23.05.13). Men det vil jo føre til at enda mer av naturen tar skade og freden blir borte over alt.

Menneskelige fritidsaktiviteter med tekniske/mekaniske hjelpemidler bør ikke tillates annet enn på begrensede områder. Det er skogsbilveier i store deler av marka så ingen kan si at syklistene blir hindret fra å komme ut i naturen om de bare får bruke disse. Med støvler på stier og sykkel på veier er en hensiktsmessig målsetting.

Terrengsykling utnyttes av kommersielle interesser fra salgsapparater av utstyr til arrangører av ritt. Det er stor forretning som ikke har noe med naturopplevelse å gjøre. Vi trenger nytenkning om hvordan vi bruker naturen.

Terrengsykling er greit, men ritt bør ikke tillates

Av Håkon Kravdal

Syklister tar stadig større plass i marka, og konflikten med turgåere synes å tilta. Konflikten er sammensatt: Hensynsløs atferd overfor andre brukere, skader på dyre- og planteliv, slitasje på stier og utstrakt bruk av klopper og annen tilrettelegging er de vanligste innvendingene mot terrengsykling. Her er noen tanker om stisykling i Østmarka. For øvrig er jeg en litt over gjennomsnittlig ivrig og sprek mosjonist som bruker marka mye til trening og som kilde til sjelefred. Jeg sykler også en del, dog svært sjelden på sti.

Det første konfliktmomentet som nevnes ovenfor, virker i stor grad medieskapt. Jeg har i hvert fall aldri opplevd syklistene på stier som noe annet enn hensynsfulle overfor turgåere. Farten de holder er som regel forholdsvis lav grunnet terrenget, og dessuten har de det sjelden særlig travelt uansett. Når det gjelder moment nummer to, viser syklistene til dokumentasjon som hevder at de ikke forstyrrer dyre- og planteliv noe mer enn turgåere. Jeg kan lite om dette, men synes det virker forholdsvis plausibelt. Således er det slitasjen på stiene og kloppingen som opptar meg mest.

Ingen begrensninger på hverdagslig sykling

For å kunne diskutere syklingens slitasje på stiene på en meningsfull måte, må man basere seg på objektive undersøkelser. Syklis-

Sykkelritt bør i hovedsak ikke få arrangeres, mener Håkon Kravdal

tene viser til amerikansk dokumentasjon, og konkluderer med at de ikke sliter noe mer på terrenget enn turgåere. Heller ikke dette er mitt fagfelt, men det synes umiddelbart å være en litt for enkel slutning. Det er vel liten tvil om at graden av slitasje avhenger både av hvor og hvordan man sykler. Skrenser man ned en våt sti på sykkel, etterlater man seg større spor enn en som går der. Syk-

ling synes med andre ord å ha større potensial for å slite på stiene enn det turgåing har.

Det ser også Norsk Organisasjon for Terrengsykling ut til å ha tatt inn over seg, ettersom de har lansert egne stivettregler – for øvrig et svært bra tiltak. Dersom syklistene har evne og vilje til å følge disse noenlunde, noe jeg antar de fleste har, tror jeg ikke sykling sliter noe særlig mer på stier enn ferdsel til fots. Således synes jeg ikke at syklistene skal kunne ekskluderes fra deler av marka, det være seg verneområder eller andre steder – de bør kunne få sykle der de ønsker. Jeg skjønner godt at syklistene reagerte på fylkesmannens forslag om å forby sykling på blåstier i de nye verneområdene.

For øvrig tror jeg syklistene har et poeng når de hevder at noe av turfolkets motvilje skyldes at de ikke liker å se sykkelspor på stiene. Selv anser også jeg disse som fremmedelementer, men slike spor synes jeg man bør kunne leve med. Enn så lenge er det uansett lett å finne stier uten sykkelspor i Østmarka, også i randsonene.

Sykkelritt bør ikke arrangeres

Jeg er altså ikke tilhenger av at man skal begrense den hverdagslige stisyklingen i Østmarka. Sykkelritt, derimot, synes jeg i hovedsak ikke bør få arrangeres. Grunnen til dette er først og fremst slitasjen de medfører. Dette har i og for seg lite med stisykling å gjøre – jeg hadde vært like mye imot et terrengløp om det hadde forårsaket det samme. Hensynet til dem som ferdes regelmessig på stiene, bør komme foran hensynet til ritt deltakerne, som i mange tilfeller dessuten kommer langveisfra. Mange «lokale» syklistene hevder de er opptatt av kvaliteten på stiene. Det

Blåsti ved Rundvann etter sykkelrittet 20. mai 2013. Foto: Ida Eliasbeth Hvoslef

virker rimelig, da heller ikke de synes det er noe særlig stas å trække seg gjennom gjørme-hull, enten det er til fots eller på sykkel. Men i beste fall ytterst få av dem uttaler seg kritisk til sykkelrittene. Det er påfallende.

Et annet aspekt ved sykkelrittene er kloppingen og annen tilrettelegging som arrangørene gjennomfører, med stipartiet mellom Stokkholtmyr og Skytten som det foreløpig grelleste eksempelet. Det er først og fremst syklistene som har glede av slik tilrettelegging, da de aller fleste av dem åpenbart er langt mer avhengige av dette enn turgåere – i hvert fall når hovedmålet er å oppleve såkalt «flyt» (som for uinnvidde vil si å ha det gøy). En del syklistene, med arrangørene og enkelte støttespillere av Terrengsykkelrittet i fremste rekke, virker imidlertid merkelig lite villige til å innrømme dette. Mantraet deres synes å være at kloppingen deres «kommer alle til gode». Det oppleves ganske provoserende at de setter likhetstegn mellom egne og «alles»

Flere terrengsykklister mener at kloppingen «kommer alle til gode», men mange turgåere opplever at slike store anlegg ødelegger naturopplevelsen. Bildet er tatt på strekningen mellom Nordre Skytten og Skråbakkhullet, uka etter Østmarkrittet 30. juni i år. Foto: Bjarne Røsjø

behov. Faktum er at en god del av oss ønsker opplevelser av å ferdes i ekte og i mange tilfeller bortimot urørt natur. Karakteren til stien man går på, er svært viktig i denne sammenhengen, og ikke som en del sykklister synes å mene – nemlig at stien og naturen rundt er to adskilte ting. Forsøk for eksempel å erstatte stien på Spinnern med stien østover fra Vannverket. En tur på Spinnern ville da blitt en mye mindre sjarmerende opplevelse, selv om naturen rundt ville ha vært den samme. Utstrakt klopping av stiene bidrar i betydelig grad til forringelse av naturopplevelser.

Den siste tiden har syklistene i tillegg begynt å argumentere for å kloppe stiene i den hen-

sikt å bevare dem, og ikke bare ut i fra et behov om økt framkommelighet. Så vidt meg bekjent var ikke dette en aktuell problemstilling tidligere; det er først med sykkelrittenes inntog i marka at det har blitt et tema, og det bør vel være et tankekors. Dersom et arrangement sliter så mye på terrenget at man må dekke til deler av det, er det ikke da rimelig å innstille arrangementet før man begynner å fyre opp saga?

For øvrig er det i denne sammenhengen også verdt å nevne at det er forskjell på ØX' og syklistenes klopper. For mange turgåere er ØX-kloppene i utgangspunktet å foretrekke. Naturopplevelser handler i stor grad om este-

tikk, og det er vel liten tvil om at ØX' klopper som regel passer bedre inn i naturen enn syklistenes.

Ingen «sykkelklopping» eller egne sykkeløyper

Med disse betraktningene som bakteppe vil jeg nå ta for meg hvordan jeg synes framtidens Østmarka bør se ut. Sykklister ønsker å prege landskapet på flere måter. Enkelte ønsker å kloppe noen stier ut i fra egne behov. Dette bør de etter min mening ikke få lov til. Hvor mye klopping som er nødvendig for den enkelte syklist, er etter mitt skjønn svært avhengig av vedkommendes ferdigheter på sykkel samt selve sykkelens egenskaper. Det er et vanskelig utgangspunkt for å bestemme hvor mye klopping som da eventuelt skulle kunne tillates. Stien fra Stokkholtmyr står som skrekkeeksempel på hva som kan skje om syklistene gis frie tøyler. Dessuten er det vel rimelig at dersom man er avhengig av utstrakt tilrettelegging av stier for å bedrive en aktivitet, burde man kanskje heller vurdere å endre måten en tar seg fram i skogen på. De fleste som ferdes i skogen, skjønner jo at man bør utruste seg deretter – man befinner seg tross alt ikke i en park. En som på død og liv må gå på tur barbeint, kan ikke forvente at det skal kloppe overalt. En som absolutt må skøyte på ski, kan ikke forlange brede spor over Simmingsmyr. En som ikke synes det er noe moro å sykle på en gitt sti, kan heller finne seg en annen; alternativt kan han akseptere å ha det bittelitt kjedelig akkurat her.

Et annet ønske går ut på å anlegge en lengre løype på umerkede stier i området rundt Skullerudstua, der sykklister tilsynelatende skal kunne herje fritt i forbindelse med (organisert) trening og ritt, muligens også uten

å behøve å ta hensyn til turgåere. Det ville være svært rart om kommunen godkjente planer om reserverte stier for sykklister. Ingen andre brukergrupper i marka har egne stier der kun de får lov til å ferdes fritt – selv om bl.a. Østmarkas Venner dessverre gjorde et forsøk på å oppnå noe slik da de foreslo sykkelforbud i de nye verneområdene. (Riktignok er ikke sykling tillatt i reservatene, men det er ikke forankret i noen brukergruppes behov.) Følgelig bør heller ikke terrengsykklister få stier reservert for seg.

Mer realistisk er det kanskje at syklistene kunne få tildelt noen stier de kan bruke helt som de vil, men at turfolk også får lov til å ferdes der – altså ikke helt ulikt stiene som i dag brukes i rittene, bare at bruken trolig vil bli en del større grunnet nærheten til sivilisasjonen. På grunn av de store ødeleggelsene dette vil medføre, som vil forringe naturopplevelsene i disse områdene for mange andre, mener jeg også slike planer bør stoppes. Men dersom dette likevel skulle tillates, må man vurdere hvilke stier som er verdt å ta vare på, og hvilke som må kunne «ofres». I randsonene bør etter min mening småstier i naturskjønne omgivelser hegnes om heller enn de brede blåmerkede, selv om noen flere ferdes her. Oftest er det disse småstiene som gir de beste opplevelsene av ekte natur. Det er for eksempel bedre at en sykkeløype går på den allerede brede og omfattende kloppe blåstien over Skullerudåsen enn på småstier nede ved Skullerudmosen.

Jeg kan ikke skjønne annet enn at enhver som setter pris på gode naturopplevelser, inkludert mange sykklister, må kunne være enig i dette. Riktignok må sykklister ta hensyn til flere fotgjengere under trening på blåstier,

men såpass bør man tåle, spesielt ettersom mange av disse stiene er forholdsvis brede. Dersom det skulle bli tillatt å arrangere ritt på noen av de brede blåstiene fra Skulderstua en gang i blant, kan en sette opp skilt som ber turgåere vise respekt for det – det kan neppe by på problemer.

Lik behandling og gjennomtenkte, langsiktige beslutninger

For meg synes den beste løsningen på konflikten mellom stisyklister og turgåere å være å ikke gjøre forskjell på dem. Alle bør kunne ferdes hvor de vil, og ingen skal spesialbehandles. Å dele marka inn i sykkel- og fotgjengersoner er ingen av gruppene tjent med – og det er en skummel vei å begi seg ut på. Gjennom sitt forslag om sykkelforbud i de nye verneområdene synes dessverre Østmarkas Venner å ha vært en av initiativtakerne til en slik utvikling. Motsatt må syklister i framtida forsøke å unngå å provosere fram slike forslag, ved å bruke stiene på en måte som turfolket kan leve med.

Det er også viktig at framtidige avgjørelser som i praksis får irreversible konsekvenser

Som om noen har kjørt med jordfreser over stien.
Foto: Bjarne Røsjø

for marka – det være seg anleggelse av kloppe eller sykkelløyper, eller opprettelse av verne- eller reguleringsområder – er fundert på grundige avveininger av fordeler og ulemper ved tiltaket, der fordelene bør være klart større enn ulempene. Østmarka må tas vare på, både som treningsarena og som villmark, og følgelig bør man være ekstra sikker før man fatter slike avgjørelser.

Støtt Østmarkas Venner via Grasrotandelen

GRASROTANDELEN

ØSTMAROKAS VENNER

Organisasjonsnummer: 871278202

32774871278202

Til alle våre treningsivrige sykkelvenner:

Foto: Bjarne Røsjø

I Østmarkas skoger langs tjern og hei... der var det en gang en fredelig vei.

Her kunne man ferdes på stilleste grunn... men dette er nå en forgangen stund.

Og steder som før var trygge å gå... er blitt ganske så farlig for store og små.

For selv på en sti som varsomhet fordrer... der treffer man på de syklende horder.

De suser av sted i store flokker... og treffer de fotfolk så gir de pokker.

Og der som det før var idyll og sti... er det ofte blitt gjørme man trækker i.

Så til deg som blir frakjørt og nå er litt sur: ... – Du skulle ikke heller gå deg en tur?

Per Kaarmo

Innfartsparkeringen på Ellingsrud er til tider så full av trailere at det blir mye mindre plass til turfolkene. Foto: Bjarne Røsjø

Ellingsrud-folket lei av trailere på utfartsparkeringer

Bjarne Røsjø

Utfartsparkeringen ved Mariholtveien og flere veier på Ellingsrud er overbelastet av parkerte trailere og maskiner. Det er ikke morsomt å gå spissrotgang mellom enorme kjøretøy når man egentlig skal på skogtur, og nå har lokalbefolkningen fått nok.

I slutten av august deltok godt over 100 personer fra de drøyt 350 boenhetene på Ellingsrudflaten på et folkemøte, for å fortelle at de har fått nok av trailertrafikken og -parkeringen i Karolinerveien og på utfartsparkeringsplassen i enden av Mariholtveien. Plassen ligger innenfor markagrensen og er et populært utgangspunkt for turer til Mariholtet og andre områder i Østmarka. Folk

er redde for at det må skje en alvorlig ulykke før de blir hørt, og krever at myndighetene tar affære så snart som mulig.

Overnatting og langtidsparkering

Det var Ellingsrud Velforening sammen med borettslagene i Munkebekken, idrettslaget og Ellingsrud gård som hadde tatt initiativet til folkemøtet. Problemene begynte for noen år

siden, da sjåfører fant ut at utfartsparkeringsplassen ved Mariholtveien var velegnet for å få gjennomført sin lovpålagte hviletid. Flere fulgte etter, og de siste par årene har trailer-sjåførene funnet ut at også Karolinerveien kan brukes til overnatting. Etter hvert har området også blitt brukt til langtidsparkering av all verdens store kjøretøyer og maskiner.

Problemet med trailerparkering gjelder for øvrig ikke bare på Ellingsrud. For noen år siden klarte Miljøprosjekt Ljanselva å få til en avtale med eieren av plassen nedenfor Sagstua ved Skulleruddumpa. Plassen ble grovplanert slik at turfolkene kunne bruke den til parkering, men også her har trailerne gjort sitt inntog.

Kan parkere på Alnabru

– Denne parkeringen er farlig ikke minst om vinteren, når store utenlandske trailere med dårlige dekk sperrer innkjøringen til boligområdet. Årsaken til hele problemet, er at

kommunen ikke har klart å skaffe trailerne en regulert parkeringsplass. De fleste trailerne skal vel egentlig til Alnabruterminalen for å laste eller losse, så det naturlige hadde vært å lage en plass til dem der. På kort sikt krever vi at det skiltes med parkeringsforbud langs Karolinerveien og på utfartsparkeringen, sier Bente-Marie Jacobsen, styreleder i Ellingsrudflaten Borettslag, til Nytt fra Østmarka.

Jacobsen forteller også at befolkningen ikke har tenkt å slippe denne saken før den har fått en endelig løsning. – Vi har jobbet med denne saken i mange år, uten å nå fram, og nå er tålmodigheten slutt. Det snakkes mye om å ty til sivil ulydighet hvis ikke myndighetene tar ordentlig tak i dette ganske så kjapt, antyder hun.

Foreningene på Ellingsrud håper på et snarlig møte med Bymiljøetaten og Oslos byråd for miljø og samferdsel.

Bli medlem du også!

Du som vil støtte Østmarkas Venner, bli medlem! Skriv navn og adresse her, klipp ut og send til: Østmarkas Venner, Postboks 85 Nordstrand, 1112 Oslo

Navn:

Telefon:

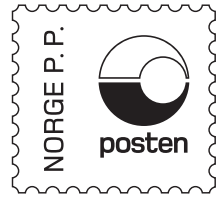
Adresse:

Postnummer og -sted :

Kontingenten er kr 150 per år. Borettslag, bedrifter og organisasjoner kr 300 per år.
Blankett vil bli tilsendt etter innmelding.

Eller meld deg inn via: www.ostmarkasvenner.no

Returadresse:
Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand,
1112 Oslo

Høstmøte: Nasjonalpark i Østmarka – veien videre?

*Tiur i hjertet
av Østmarka.
Foto: Sverre
M. Fjelstad*

Mandag 11. november kl. 19.00 på Skullerudstua

Innledning om nasjonalparkforslaget og sakens status

Paneldebatt med sentrale politikere og myndigheter.

Spørsmål fra salen og dialog

Tradisjonen tro byr vi på kaffe og wienerbrød!

Alle er hjertelig velkomne til spennende møte!

For nærmere informasjon, se våre nettsider